

Samarbejdsmodel for skole og museum

Fattiggård eller fjendeland

*Samarbejdsmodel for skole og
museum – Fattiggård eller fjendeland*
1. udgave

© Historielab – Nationalt Videncenter
for Historie- og Kulturarvsformidling
Adjunkt Marie Bonde Olesen

2016

ISBN: 978-87-998662-7-4

Omslag: forsidebillede udlånt fra
Danmarks Forsorgsmuseum

HistorieLab
Vejlevej 2
7300 Jelling

HISTORIE **LAB**

Nationalt Videncenter
for Historie- og Kulturarvsformidling

Indholdsfortegnelse

Forord	4
Indledning	4
Anbefalinger	5
Undersøgelsens grundlag og spørgsmål	7
Samarbejdet der fandt sted – undersøgelsens genstand	8
Skabelsen og udfoldelsen af samarbejdsrelationer	9
Parternes kommunikation, incitamenter og læring	9
<i>Skolelederen som døråbner- og lukker</i>	10
<i>Konsulentens rolle og kommunikation af projektet</i>	12
<i>Valg af samarbejdsmodel og typer af samarbejde</i>	14
<i>Læring og gevinster ved samarbejdet</i>	16
Samarbejdspartnerens udfordringer, roller og perspektiver på samarbejdet	17
<i>Ildsjælen i den åbne skole</i>	17
<i>Aftaler og forventninger om finansiering</i>	20
<i>Lærerens rolle og brug af alternative undervisningsmiljøer</i>	21
Opsummering	23
Litteratur og henvisninger	24
Bilag	25
<i>Undersøgelsens praktiske og teoretiske tilgang</i>	25
<i>Undersøgelsens metode</i>	25

Forord

Denne rapport skitserer og diskuterer resultaterne fra en følgeforskningsindsats på projektet "Fattiggård eller fjendeland", der afvikledes i 2015. Projektet var et samarbejdsprojekt mellem Danmarks Forsorgsmuseum, Svendborg kommune, skoler i Svendborg kommune og spiludviklerfirmaet Tripledesign. Yderligere har Horsens Museum bidraget med kontakt til arkiv og skoler i Horsens og HistorieLab har bidraget med konsulentbistand. Danmarks Forsorgsmuseum har været initiativtager og projektejer på projektet, hvis slutprodukt er et digitalt dilemmaspil til udskolingsklasser. Projektet var støttet af Kulturstyrelsen.

Rapporten henvender sig til kulturinstitutioner, kommuner, skoleledere og lærere, som har Folkeskolereformens punkt "den åbne skole" og samarbejde mellem skole- og kultursektoren som opmærksomhedspunkt. Følgeforskningsindsatsen og rapporten er udfærdiget af Marie Bonde Olesen og bistået af Heidi Eskelund Knudsen, HistorieLab – Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling.

Et fremtrædende resultat er gevinsterne for både skole og museum ved at have en lærer tilknyttet som undervisningskonsulent

Indledning

Samarbejde mellem skole- og kulturinstitutioner har en lang tradition bag sig, men der er i disse år kommet fokus på det blandt andet på grund af den åbne skole.¹ Mulighederne er mange for, hvordan sådan et samarbejde kan udfolde sig, og mange nye initiativer er skudt i gang siden Folkeskolereformens ikrafttrædelse, heriblandt projekt "Fattiggård eller fjendeland", som er genstand for følgeforskningens analyse.

Baggrunden for følgeforskningsindsatsen og dermed denne rapport er ønsket om at undersøge og dokumentere samarbejdet og den samarbejdsmodel, der har karakteriseret projektet samt et mål om at bidrage til en generel viden om tværprofessionelt skole-museumssamarbejde. Ud fra dette fokuseres der på udviklingen af samarbejdsrelationer og projektets proces.

Rapportens indledende del indeholder på baggrund af undersøgelsen anbefalinger til skole- og kulturinstitutioner, der interesserer sig for og indgår i tværinstitutionelt samarbejde. Som hjælp til læseren skitseres også indledningsvis, hvad der har fundet sted på Danmarks Forsorgsmuseum. Rapportens analyseafsnit er i to dele, hvor undersøgelsens resultater i begge løbende redegøres, analyseres og diskuteres. Første del af rapporten fokuserer på kommunikationen i samarbejdet samt dets incitamenter, udformning og læring. Et fremtrædende resultat er gevinsterne for både skole og museum ved at have en lærer tilknyttet som undervisningskonsulent. Der er f.eks. en læringsmæssig gevinst for de tæt samarbejdende parter – en opkvalificering af kompetencer for både skole og museum, hvor der yderligere er skabt forståelse og indsigt i hinandens virkelighed. Anden del af analysen ser på samarbejdspartnerne udfordringer, roller og perspektiver på tværprofessionelt samarbejde. Et væsentligt resultat er her skolelederens betydning for samarbejdet både gennem opbygning af relationer og indgåelse af aftaler med eksterne parter samt gennem prioritering, anerkendelse og opbakning til læreren, der deltager i samarbejdet.

Følgeforskningen er praksisorienteret og rapporten vægter empiri, analyser og konklusioner, hvorfor afsnit om teori og metode er at finde under bilag. Undersøgelsen og dens resultater læses i lyset af forskellige teoretiske felter om organisationer og tværfagligt samarbejde, og yderligere belyses læringsoutputtet for parterne i samarbejde ud fra et læringsteoretisk perspektiv. Undervejs i rapporten vil andre projekter og undersøgelser af samarbejde mellem skole- og kultursektoren blive inddraget.

1. Om den åbne skole: <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Laering-og-laeringsmiljoe/Den-aaabne-skole>

Anbefalinger

Generelt til aktørerne i den åbne skole

Overvej hver for sig og afstem sammen jeres ansvar, roller, forventninger og motivationsfaktorer. Et succesfuldt samarbejde er afhængigt af dette forarbejde for, at der ikke opstår uvished eller uoverensstemmelse i løbet af processen.

Udnyt allerede etablerede og gode samarbejder. Det tager tid at udvikle gode relationer og samarbejder. Find derfor en balance mellem at bruge eksisterende og oparbejde nye. De eksisterende kan eventuelt bane vejen for etableringen af nye.

Til skolelederne

Kommunikér klart ud om skolens initiativer med den åbne skole. Alle parter i form af lærere, elever og forældre skal på forskelligt niveau vide, hvad der foregår og prioriteres, så der skabes en tryghed og lyst til at tage del i det.

Vær bevidst om egen rolle og ansvar. Skolelederens rolle for samarbejdsprojekter er betydelig for både eksterne samarbejdspartner og for de involverede lærere. Overvej derfor mål, prioritering og kommunikation.

Gå i dialog med kommunen om rolle og ansvarsfordeling. Skolelederen har ansvaret for dialogen med kommunen og dennes opbakning, som kan være i form af overordnede indsatser til skolerne eller støtte til den enkelte skole.

Fokuser på gevinsterne ved samarbejde. Der er stor faglig og personlig gevinst ved at samarbejde på tværs af institutioner. Dette gælder både deltagende elever og lærere, hvor udviklingen af lærerens kompetencer og motivation kommer elever til gode og inspirerer andre lærere.

Indgå formelle samarbejdsaftaler med kulturinstitutioner. Lad samarbejdsaftalen være så detaljeret som muligt og lad den være et dynamisk værktøj som kommunikeres klart til og med lærerne, så disse har de bedste forudsætninger for at arbejde med og være i dialog med institutionerne.

Støt ildsjælen prioriter samarbejder. Lærerens engagement har positiv effekt på opfattelse og kvalitet af de involverede fag samt en positiv effekt på elever, forældre og på lærerens kollega. Anerkend og prioriter derfor lærerens arbejde og engagement gennem dialog og gennem prioritering i skemalægning og ved tildeling af vikardækning.

Til museerne

Arbejd for finansieringsmuligheder hos kommune og skoleleder til konsulenthjælp. Der er mulighed for dette, hvilket Danmarks Forsorgsmuseums projekt er et eksempel på. For iværksættelse af projekter forudsætter en samarbejdsmodel ikke, at man modtager puljemidler fra Kulturstyrelsen el.lign., så længe museet selv finansierer interne løn- og produktudgifter.

Vær opmærksom på skolens organisatoriske struktur. Hvis museet ikke allerede har kontakt til en lærer eller leder fra den pågældende skole så bør det i forhold til henvendelsens karakter overvejes til hvem og hvordan henvendelsen rettes. Skolelederen har et stort ledelsesansvar og kan derigennem realisere projekter, men lærerne er dem, som reelt skal deltage og engageres i samarbejdet, hvorfor begges interesser og engagement bør overvejes af museet.

Tænk tværfagligt. Historie er et lille skolefag men museer har mulighed for i sin formidling at række ind i de fleste fag på nye spændende måder. Det anbefales, at man på museet tænker tværfagligt og gerne ud over "kulturfagspakken", således at der derved kommer øget fokus på på prioritering af samarbejder fra skolens side.

Gør det enkelt for læreren og yd hjælp rent tidsmæssigt. Der skal i højere grad samarbejdes, men lærere er presset og har svært ved at afse tiden til dette. Museerne kan hjælpe på dette område ved at tilbyde forløb/koncepter, der indebærer begrænset forberedelse for læreren. F.eks. gennem hjælp af undervisningskonsulent kan museerne udvikle disse forløb.

Bidrag til faglig kompetenceudvikling. Historieundervisning i grundskolen har en lav kompetencedækning og de kommunale kompetenceplaner vil først i løbet af de næste to år begynde at fokusere på faget. Et tæt samarbejde mellem lærer og museum kan udvikle begge parter faglige kompetencer, hvilket er en metode til øget udvikling og motivation. Museet kan også udvikle og tilbyde specifikke lærerkurser, der introducerer til, hvordan museet bruges som læringsrum eller der kobler museets genstande og rum til konkrete kompetenceområder i faget, f.eks. kildearbejde og historiebrug.

Til lærerne

Gør kulturinstitutionen til dit alternative undervisningsrum. Museernes rum er potentielle undervisningsrum, og hvis

Lærerne engagerer sig i samarbejde har de mulighed for efterfølgende i højere grad at kunne formidle aktivt og trygt i museets rammer.

Vær opmærksom på din skoles struktur og relationer. I dialogen med skoleleder om samarbejde med eksterne parter kan det være nyttigt at overveje hvilke argumenter og tilgange der bruges over for skoleleder, f.eks. ud fra hvilke gevinster der er for skolelederen ved samarbejde, og hvilke ressourcer samarbejdet kræver fra skolens side.

Til kommunerne

Understøt skolerne i deres arbejde med den åbne skole. Skolelederne har ansvaret for den enkelte skoles arbejde men søger i høj grad støtte hos kommunerne f.eks. til at indgå kommunale samarbejdsaftaler. Vurder og fordel, hvilke opgaver kommunen varetager centralt og hvilke opgaver skolerne varetager enkeltvis.

Kommunikér klart og hurtigt. Kommunens engagement er vigtigt for realisering og succesfuld afvikling af projekter for både skoler og kulturinstitutioner, hvorfor manglende og uklar kommunikation risikerer at skabe frustration og u hensigtsmæssige udfordringer.

For yderligere råd til det kommunale niveau henvises til KL's rapport, *Læring i Den åbne skole*.²

² KL-rapport: Læring i Den åbne skole, juni 2015: http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_65002/cf_202/Den_åbne_skole.PDF

Undersøgelsens grundlag og spørgsmål

Museer og skoler indgår i samarbejder af vidt forskellig karakter, der afhænger af målsætninger og ressourcer, men selv om der ikke findes en entydig model for, hvorledes et samarbejde kan tage sig ud, kan analyser af det enkelte samarbejde give relevant og vigtig viden om de faktorer og tilgange, der har været essentielle for samarbejdet og dets resultater, og denne viden kan få funktion for andre samarbejder.

Rammerne for samarbejdet i projektet har været museet som iværksætter og udvikler gennem et dobbeltstrengt samarbejde med skolerne. Samarbejdet har været i form af en lærer ansat som undervisningskonsulent på museet en dag om ugen til projektet samt i form af 12 lærere fra Svendborg Kommunes skoler, hvis udskolingselever har te-

stet og givet feedback på produktet, et digitalt dilemmaspil. Endvidere har projektets samarbejde involveret skoleledere og skolechef. På grundlag af disse rammer har følgeforskningsindsatsen fokuseret på følgende spørgsmål:

Hvordan skabes fradige samarbejdsrelationer mellem skole og museum med udgangspunkt i et projekt med museet som afsender/udvikler? Samarbejdet har bragt meget med sig i form af erfaringer og relationer, og derved er underspørgsmålet: Hvad kan der generaliseres og anbefales ud fra dette?

Elever læser uddrag af manuskriptet til dilemmasillet.

Samarbejdet der fandt sted – undersøgelsens genstand

Ideen til projektet udsprang oprindeligt af museets interesse i at undersøge, om der fandtes nogle oplysninger og viden om Svendborg Fattiggård under Anden Verdenskrig. Man fandt i den forbindelse et brev, hvoraf det fremgik, at en af Fattiggårdens beboere havde fået fem kroner til en togbillet til Tyskland, hvor han skulle arbejde for tyskerne. Museet blev klar over, at man havde fundet hidtil ukendte oplysninger om et stykke af Danmarks historie og fortsatte derfor i et universitetsspeciale med at udforske området, ligesom udstillingen "Klienter til Nazi-Tyskland" også blev lavet. Endelig opstod ideen om at målrette formidlingen af denne nye viden mod skolernes undervisning. Museet udarbejdede derfor en ansøgning om midler til Kulturstyrelsens "pulje til udvikling af museernes samarbejde med uddannelsessektoren". Ansøgningen blev imødekommet og projektet blev skudt i gang 1. juni 2015.

Forinden ansøgningen havde museet i 2014 indledt et samarbejde med en lokal lærer. Ud fra en interesse fra både lærer og museum om et tættere samarbejde blev læren efter tilsagn fra skolelederen koblet til det nye projekt som undervisningskonsulent (herefter uv-konsulenten). En præmie fra Kulturstyrelsen i tildelingen af midler var et medfinansieringsansvar hos kommunen. Mellem uv-konsulentens ansættelsessted og Svendborg kommunes Skoleafdeling blev der aftalt en finansieringsmodel til frikøb for at arbejde med projektet på museet én dag om ugen. Udgifterne til dette deltes mellem de to parter – skole og kommune. Udgifterne til udviklingen af spillet hos TripleDesign samt den akademiske medarbejders (der havde forsket i emnet) ansættelse blev primært dækket af puljemidlerne. Museets akademiske medarbejder indgik i tæt samarbejde med uv-konsulenten. Museet var med dets specialiserede viden om emnet hovedforfatter på produktets indhold, som uv-konsulenten sideløbende og efterfølgende stod for at didaktisere og målrette til udskolingslever.

Der forskes og formidles på museerne, men alligevel er det sjældent børn og unge, der som nogle af de første får adgang til ny forskning eller dem, der er med til at sætte sit præg på nyt undervisningsmateriale. Danmarks Forsorgsmuseum havde en ide om at inddrage brugerne (eleverne) i udviklingen. Modellen, de valgte til dette, var at invitere alle kommunernes udskolingsklasser til at teste et uddrag af spillet analogt, inden det var færdigudviklet samt til at vurdere spillets design. Selve testen af spillet foregik ved et tre-timers forløb på museet med rundvisning, gennemspilning af manuskript og dialog om design. Tyve udskolingsklasser deltog i løbet af efteråret 2015. En dialog med en elev om musik i spil under et testforløb resulterede i, at den musiske intro og outro i spillet er udviklet af denne elev. På baggrund af elevernes feedback blev spillet færdigudviklet december 2015. Undervisningskonsulenten og den akademiske medarbejder har udarbejdet en lærervejledning til spillet, et undervisningsforløb samt et prøveoplæg til 9. klasses eksamen. Spillets indhold kredser ikke kun om fattiggården i Svendborg, men er koblet til to andre steder i Danmark med lignende institutioner: forsørgelsesanstalten i Horsens og arbejdsanstalten på Amager. Spillet er gratis og varer omkring én undervisningslektion.

Du kan læse nærmere om projektet og prøve spillet på hjemmesiden www.fattiggaardellerfjendeland.dk

Skabelsen og udfoldelsen af samarbejdsrelationer

Følgende afsnit indeholder undersøgelsens resultater, analyser og konklusioner. Der vil undervejs i afsnittene yderligere være en forskellig grad af diskussion og refleksion i forlængelse af analyserne. 1. del belyser kommunikationen i projektet, herunder også parternes incitamerter, læring og formen af samarbejdet. 2. del ser nærmere på de forskellige parter udfordringer og roller i et tværprofessionelt samarbejde.

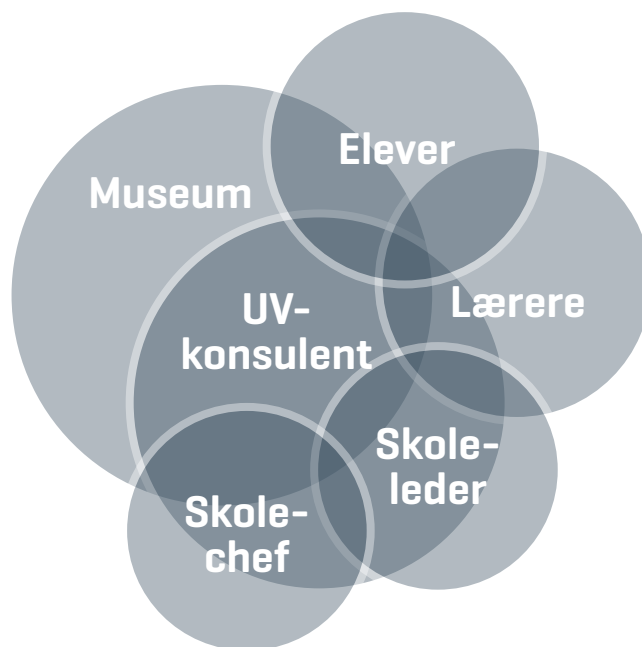
Parternes kommunikation, incitamerter og læring

Resultaterne viser, at kommunikationen i projektet i høj grad har fundet sted ud fra strategiske overvejelser, samt at kommunikationsgangen har haft betydning for parternes modtagelse af projektet. I følgende afsnit ses nærmere på denne kommunikation samt på samarbejdets incitamerter og karakter.

Figur 1 illustrerer samarbejdsfladerne mellem parterne i projektet. Museet var hovedaktøren i projektet, og projektets kerne udgjordes af museet og uv-konsulenten. Både museet og uv-konsulenten havde hver især kontakt til lærere, elever, skoleledere og kommunens skolechef i forbindelse med projektet. Yderligere var skolelederen i dialog med skolechefen, og lærerne havde kontakt med deres skoleledere og deres elever. Eleverne er i analysen repræsenteret i form af deres læreres udsagn.

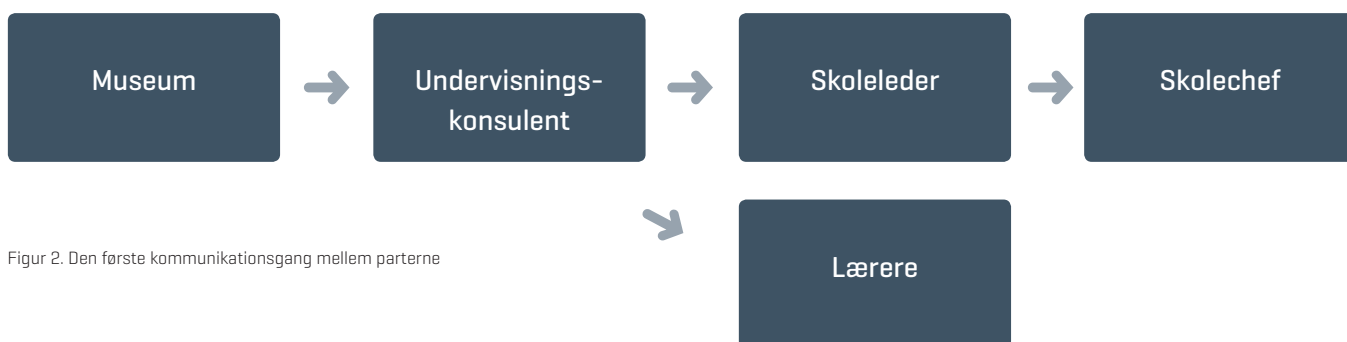
Undervisningskonsulentens rolle som bindeled mellem skole og kulturinstitution

Ovenstående skitserer, at der gennem processen var mange forskellige kontaktflader mellem de deltagende parter. Den

Figur 1. Samarbejds- og kontaktflader i projekt "Fattiggård eller Fjendeland"

første kontakt mellem museum og skole blev varetaget af uv-konsulent, der stod for den indledende kontakt til både sin skoleleder og til de senere deltagende lærere. Derved har uv-konsulent været det primære bindeled mellem skole og museum. I denne rolle var der forskellige overvejelser omkring kommunikationen af projektet til de forskellige parter, hvilket berøres i de næste afsnit. Figur 2 viser den første kommunikationsgang mellem parterne mht. formidlingen af projektet.

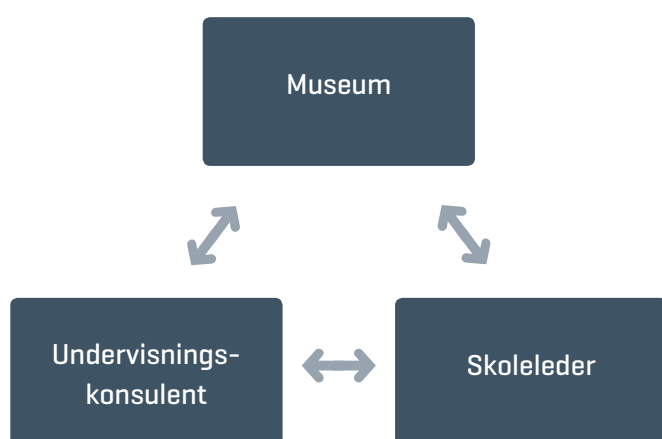

Figur 2. Den første kommunikationsgang mellem parterne

Skolelederen som døråbner – og lukker

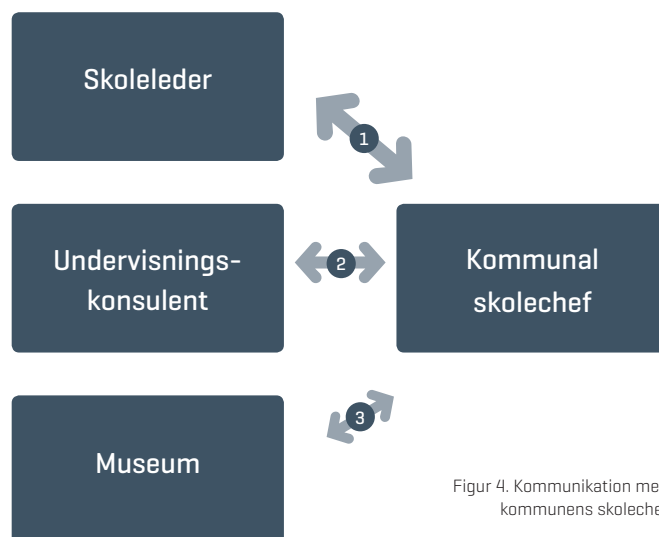
For fastlæggelse af rammerne for samarbejdet og ansøgningen til Kulturstyrelsen var et tilsagn om deltagelse fra uv-konsulentens/lærerens skoleledelse nødvendig. Uv-konsulenten havde en bekymring om, om skoleledelsen ville godtage forespørgslen. Ud fra overvejelser bad uv-konsulentens museumsinspektøren om også at tage kontakt til skolelederen. Tanken var, at det kunne have positiv effekt med en direkte henvendelse fra eksterne parter til skoleledere. Både uv-konsulent og museum havde derved kontakt til skolelederen, som også kom på besøg på museet, hvorved relationen styrkedes. Folkeskolens hierarkiske struktur er blevet mere udtalt med Folkeskolereformen, hvor skolelederen har fået et større ledelsesansvar og i højere grad kan påvirke, hvad læreren bruger sin tid på. Struktur kan opfattes som en vigtig bestemmende faktor for adfærd i organisationer [Bakka og Fivelsdal, 2010, s. 45], og skolens struktur påvirkede også uv-konsulentens adfærd og rådgivning til museet. Figur 3 skitserer kommunikationsgangen til skolelederen.

” Folkeskolens hierarkiske struktur er blevet mere udtalt med Folkeskolereformen, hvor skolelederen har fået et større ledelsesansvar og i højere grad kan påvirke, hvad læreren bruger sin tid på

Figur 3. Kommunikation med skolelederen

En præmis for ansøgningen til Kulturstyrelsen var kommunens tilsagn om medfinansiering af projektet. Gennem skolelederens godkendelse af uv-konsulentens deltagelse i projektets blev der for museet skabt en alternativ mulighed for at nå kommunen. Skolelederen indvilligede i at forelægge projektet for kommunen til et skoleledermøde med skolechefen. Skolelederen bad herefter læreren om selv at tage direkte kontakt til skolechefen for at fortælle om projektets tanker, indhold og krav. Kommunen gav tilsagn om opbakning og medfinansiering til projektet og bad yderligere museet og uv-konsulent om at præsentere projektet til et stort kommunalt arrangement i regi af den åbne skole. Figur 4 illustrerer kommunikationsgangen til kommunen.

Figur 4. Kommunikation med kommunens skolechef

Kommunen har været en vigtig aktør i samarbejdet i form af medfinansiering af uv-konsulent og i videndelingen af projektet. Skolelederens rolle og engagement har været afgørende for kommunens tilsagn, og afhængig af et projekts formål og omfang kan det være hensigtsmæssigt for både museum og lærer at være opmærksomme på skolens struktur, hierarkier og magtrelationer samt derudfra at tænke relationen til skolelederen ind i projekters udformning, da det kan have betydning for dets forudsætninger. I nedenstående sidste del af afsnittet skitseres baggrundene for, at hhv. skoleleder og kommunen gik med i projektet.

Skolelederens incitament til deltagelse, partnerskabsaftale og kontakt til kommunen

Skolelederen, der var leder på det tidspunkt, hvor aftalerne blev indgået, udtrykker tre forhold, som har betydning for vedkommendes støtte til projektet:

Projektets plads i skolelederens overordnede visioner for den åbne skole: Den åbne skole er et reformpunkt, som alle skoleledere arbejder med. Der er forskel på, hvordan der på både kommunalt plan og institutionelt plan fokuseres på de enkelte fagområder, hvilket skolelederen beskriver som tilfældet for Svendborg. "Selve fagområdet historie og samfundsfag og hele kulturfagsområdet så jeg som lidt uopdyrket land i forbindelse med indgåelse af alle de åbenskole-aftaler." Projektet passede altså ind i skolelederens overordnede tanker om den åbne skole, og skolens daværende manglende aftaler på kulturfagsområdet gav mulighed for museet for at indgå i dette. Situationen er formodentlig også gældende på flere af landets øvrige skoler, så der er potentiale for samarbejdsaftaler, hvis skoler og kulturinstitutioner går i dialog herom. En problematik omkring det opståede mulighedsrum kan være, at opmærksomheden på samarbejder i lyset af Folkeskolereformen ikke varer ved, eller at et potentielt samarbejde nedprioriteres af skolelederen, hvis der allerede foreligger en aftale inden for det fagområde, selv om emnet er et andet, og den engagerede lærer er en anden. Historie er ifølge Rambøll-undersøgelse af historiefagets lave kompetencedækning ikke et højt prioriteret fag blandt skoleledere, og det er yderligere et fag med få tildelte timer [Rambøll, 2015, 24], hvilket kan gøre det sværere for læreren og kulturinstitutionen at trænge igennem med deres ideer. Tværfaglig undervisning og tværfaglige tematikker som f.eks. inklusion prioriteres højt disse år. Ved at tænke en høj grad af tværfaglighed ind i undervisningsforløbene kan lærer og kulturinstitution måske skabe mulighed for prioritering.

Projektets emne og indhold og forudgående indtryk af kulturinstitutionen: Museet og læreren var i dialog med skolelederen omkring projektets indhold og samarbejdstanker, hvilket skolelederen beskriver som interessant: "Jeg syntes, at projektet lød fantastisk [...] Nu er y jo en fuldstændig fantastisk museumsinspektør." Museets og uv-konsulentens kommunikation og arbejde med at skabe en god relation ses i rapporten som vigtigt i forhold til skolelederens engagement. Skolelederen italesætter ikke dette direkte, men relationer har betydning for vores opfattelser, og citatet viser, at skolelederen havde et godt indtryk af både institution og emne.

Lærerens mulighed for at få en fremtrædende rolle i projektet og bidrage med "skolens kompetencer": Skolelederen ser det positive i, at en lærer fik en fremtrædende rolle i projektet: "X har jo en lærerfaglig baggrund, så x ser på projektet med fagdidaktiske øjne. Derfor kan x spille ind med nogle måder, hvorpå man kan tilrettelægge de her under-

visningsforløb [...], og på den måde er x også uvurderlig i det samarbejde." Det, at læreren kan bidrage med "skolens kompetencer" til et eksternt projekt, har, ud fra skolelederen, værdi for både skolen og kulturinstitution, hvilket stemmer overens med udsagn fra museet omkring dets gevinst af samarbejdet. Lærerens engagement i omverdenen og værdi for denne må dog ikke være det primære mål, når lærerens opgave er at undervise og gøre eleverne kompetente og dygtige. Værdien af samarbejdet skal først og fremmest ud fra lærerens deltagelse komme eleverne til gode, og skolelederen skal bevare dette fokus, når der indgås samarbejdsrelationer.

Kommunens incitamerter til at gå med i projektet og medfinansiere

Skolelederne og uv-konsulenten er i undersøgelsen blevet spurgt om, hvad de ser som baggrundene for dette.

Rækkevidden af projektet og pladsen i den åbne skole. Skoleleder2: "Det her er et forholdsvis stort projekt, og sigtet kommer ikke kun den enkelte skoles elever til gode, men har en bred vifte af elever, der over tid kan profitere af det her projekt. Jeg tænker, at det er noget af det, der har medvirket til, at man fra centralt hold har været med til at medfinansiere." Skolelederen udtrykker, at kommunen anså det som et projekt, der opfyldte den åbne skoles intentioner, da det både var et større samarbejde, og et projekt der fik flere skoler og elever ud fra klasselokalet. I rapporten vurderes det som det væsentligste incitament for kommunen.

Den valgte kommunikationsvej til kommunen: skoleleder → skolechef. Det, at skolen og kommunen var de to parter, der skulle dele udgifterne, havde betydning for, at skolelederen indvilligede i at gå i dialog med kommunen. Dialogen imellem dem, mener skolelederen, har stor betydning, og uv-konsulenten udtrykker en ide om større lydhørhed ved denne kommunikationsvej.

Skoleleder1: "Jeg tror, at det har kæmpemæssig betydning [at skolelederen forelagde det for kommunen], for det her er et projekt, der er vokset nedefra. Det er vokset af, at der er tre historiestærke fagligheder sammen med hvert deres perspektiv."

Uv-konsulent: "Det er bare hypotese, men ja jeg tror, at det er væsentligt, at det kommer fra skolelederen først, for det bliver der lyttet mere til."

At uv-konsulenten efterfølgende kontakter skolechefen. Ifølge både uv-konsulent og skoleleder har det en vis effekt

og seriøsitet, at læreren informerede skolechefen direkte. Skoleleder1: ”Jeg var lidt spændt på, om [skolechefen/z] overhovedet bed på. Så jeg havde da også nogle strategiske overvejelser over, hvordan jeg sådan skulle få den solgt over for z [...]. Når z så skulle vide, hvad det handlede om, det der skulle skrives under på, så tænkte jeg, at det var vigtigt, at z talte med en repræsentant fra skolen - læreren.”

Konsulentens rolle og kommunikation af projektet

Kommunikationen fra museet til udskolingslærerne omkring at invitere dem til testdage blev varetaget af uv-konsulenten. Dette foregik over forskellige tidspunkter og med forskellige metoder. I form af uv-konsulentens profession som lærer og faglige netværk fik museet mulighed for at bruge nogle kommunikationskanaler, som det almindeligvis ikke har adgang til. Fra både museets og uv-konsulentens side var det en bevidst overvejelse, at henvendelsen til lærerne kom fra en lærer. Figur 5 viser disse metoder og rækkefølgen af dem.

En modvilje mod initiativer ovenfra

Den 2. kontakt til lærerne var til kommunalt stormøde i uge 32, hvor uv-konsulenten uddelte flyers under en workshop. Om valget af denne metode udtaler uv-konsulenten: ”Der må man forstå, at vi er mange, der kun kommer, fordi det skal vi, og hvis der så er flere ting, man bliver dunket i hovedet med fra skoleafdelingen [...], så kan man fortolke det som noget andet, der kommer ovenfra. Hvis jeg havde fået taletid over for alle 700, så var vi bange for at dræbe vores eget projekt, da det ville blive set som endnu et kommunalt krav.”

Der var en frygt for, at projektet kom til at fremstå som et initiativ ”ovenfra”, hvilket havde indflydelse på valget af metoder (intranet, flyer, personlig henvendelse), selv om museet var initiativtager og afsender. Uv-konsulentens reference til, at initiativer på ledelses- og forvaltningsniveau muligvis mindsker lærernes interesse, kan indikere, at der eksisterer en uformel struktur og fagkultur hos lærerne, hvor interesse modsætninger og negative holdninger mod organisationen og ledelsen forekommer. Dette kan være problematisk, når skolelederen samtidig er en døråbner for iværksættelse af samarbejder, og fagligt set er eksterne projekter ofte initiativer, der kan give læreren mulighed for hjælp til optimering og afvikling af undervisningen. Det kan derfor tilrådes museerne at være bevidst om, hvordan og til hvilke aktører projektet kommunikeres i første omgang.

” Hvis jeg havde fået taletid over for alle 700, så var vi bange for at dræbe vores eget projekt, da det ville blive set som endnu et kommunalt krav

Imødekommen af skolernes virkelighed

Museets valgte kommunikationsstrategi overfor lærerne skal også ses i sammenhæng med uv-konsulentens bevidsthed om den sideløbende implementering af Folkeskolereformen landet over, hvor lærernes arbejdsvilkår og arbejdsgange forandredes. Denne udfordring forsøgte museet og uv-konsulenten at imødekomme ved at gøre testforløbet så forberedelsesfrit som muligt for læreren. I invitationen skitseres dette således:

1. Udsendelse af invitation på vegne af museet via skolernes intranet

2. Uddeling af flyer under workshop for udskolingslærere til fællesmøde for lærere i uge 32

3. Kontakt via personligt netværk

Figur 5. Kommunikation ud til lærerne

”Det eneste, du skal gøre, er at lave plads i din årsplan til et forløb om ”Danmark under besættelsen 1940-45” samt et besøg på Forsorgsmuseet en onsdag i efteråret, så sørger vi for at understøtte det med faglige videns- og færdigheds-mål – vi hjælper også gerne med udarbejdelse af lærings-mål.”

Læringsmålstyret undervisnings er ikke obligatorisk, det er op til den enkelte lærer at vælge, hvordan han/hun ønsker at tilrettelægge undervisningen ud fra Forenklede Fælles Mål (FFM). Brugen af disse er dog obligatorisk, og målene karakteriseres som kompetenceorienteret og som at lægge op til målstyret undervisning (Nielsen, m.fl., 2015, s. 13). Museet var i form af uv-konsulent bevidst om dette obligatoriske og frivillige aspekt.

Skoleledere, lærerne og museum nævner alle tidsaspektet som en udfordring for, at lærerne engagerer sig i udviklingsprojekter med eksterne samarbejdspartner, hvilket der ses nærmere på i et senere afsnit. Rapporten påpeger, at museerne netop kan hjælpe lærerne ved at tilbyde færdige forløb og koncepter, som er udviklet sammen med en lærer, så forløbet skrives ind i lærernes hverdag og mål for undervisningen. Skolelederen har dog et ansvar for at prioritere, at nogle lærere indgår i udviklingsprojekter, for at de øvrige lærere kan få glæde af didaktisk kvalificerede forløb.

Lærernes incitament til at deltage

Skolerne og lærerne modtager mange tilbud, og det kan være svært som kulturinstitution at trænge igennem. Derfor blev lærerne spurgt om, *hvordan* de blev opmærksomme på tilbuddet, og *hvorfor* de valgte at tilmelde sig. Mange af lærerne nævner, at de har set mailen via skolens intranet, altså den første henvendelse til dem, men museet og undervisningskonsulent udtaler, at de ikke fik mange tilmeldinger på baggrund af denne, hvorfor det tyder på, at dette alene ikke har gjort udslag for lærernes beslutning om at deltage. Lærerne nævner flere ting som afgørende for deres deltagelse:

- *Ny forskning formidles:* Det har betydning, at det er ny forskning og et emne, der vækker deres nysgerrighed og udvider deres horisont.
- *De fik det anbefalet af en fagfælle:* Flere af lærerne havde fået det anbefalet af en kollega og/eller direkte af uv-konsulent, hvilket har bidraget til, at de valgte at deltage. Derved har ”fagfællekontakten” og uv-konsulentens kommunikation haft betydning.
- *Læring i andre omgivelser:* Eleverne kommer ud af klas-

selokalet og oplever museet på en ny måde, hvilket af lærerne også omtales som positivt for læringen.

- *Opfyldelse af krav om at komme ud uden stort tidsforbrug:* At forløbet opfylder kravene for den åbne skole, uden at de skal bruge ressourcer på det i form af tid og betaling, er vigtigt for læreren. Folkeskolereformen i form af den åbne skole har indflydelse på beslutningen om at gennemføre undervisning uden for skolen, og Folkeskolereformen har indflydelse på museet, idet det søger at målrette forløbet til den åbne skole og de nye mål for fagene, hvorved reformen er en fælles faktor, der på forskellig vis påvirker begge institutioner.

Undervisningskonsulentens identifikation med rollerne i projektet

Uv-konsulent agerede både lærer og uv-konsulent i sit daglige arbejde og havde på den måde to forskellige roller. På nogle tidspunkter var uv-konsulent nødt til at have begge hatte på, f.eks. til stormødet i uge 32, hvor deltageren foregik som lærer, mens uddelingen af flyers fandt sted i rollen som konsulent. Citatet om mødet indeholder en *vi*-reference til både lærer- og konsulentrollen: ”Der må man forstå, at vi er mange, der kun kommer, fordi det skal vi [...] så var vi bange for at dræbe vores eget projekt, da det ville blive set som endnu et kommunalt krav.” Uv-konsulent påtager sig rollerne i forskellig grad afhængig af hvilke opgaver, der varetages. Under projektmøder og oplæg har uv-konsulent i højere grad indtaget konsulentrollen, og det vurderes, at denne strategiske ageren i forskellige miljøer har været givtig for projektets samarbejde, f.eks. ud fra det, at lærerne anser det som positivt, at projektet var formidlet af en lærerkollega.

Begrebet rolle kan defineres som en social position, som individet befinder sig i, og hvortil der knytter sig et sæt af forholdsvis stabile normer og forventninger om, hvordan man skal opføre sig (Lauvås, 2006, 68). Citatet om stormødet og kommunikationen med de øvrige lærere viste i høj grad et arbejde med ikke at få projektet til at fremstå som et tiltag fra ledelses- eller forvaltningsniveau, og man kan sige, at læreren agerer efter nogle uformelle regler og formodninger om, hvordan man som lærer skal fremstå i fællesskabet med andre lærere. Det, at museet var projektets initiativtager og afsender, men uv-konsulent alligevel var optaget af hvilke signaler, der sendtes til lærerne, kan understrege, at der er en fagkultur og et fællesskab blandt lærerne, hvor *vi*-følelsen er stærk, men at der også eksisterer en problematik mht. forholdet til andre niveauer inden for skolens hierarki.

Lærerne var inviteret til frivilligt informationsmøde på museet inden testdagene.

Om uv-konsulentens tanker om sin rolle udtalte museets medarbejder: "X har to hatte på og skal balancere lærerrollen med konsulentrollen, hvilket x måske er lidt bange for. X vil ikke være konsulenten, der går ud til læreren og siger 'hør her det her skal I gøre'. Det er dog ikke noget, vi har mærket, andet end at x har snakket om det. Vi har sagt, at når x er her, så er x nødt til at have museumshatten på, og det er x helt med på." Ud over igen at illustrere, at projektet ikke måtte fremstå som noget "ovenfra", viser citatet, at museet var opmærksomt på, at uv-konsulenten påtog sig og varetog konsulentrollen, samt at der mellem parterne blev kommunikeret åbent om dette.

Valg af samarbejdsmodel og typer af samarbejde

Flere omstændigheder og overvejelser bidrog til museets valg af samarbejdsmodel. Nedenstående skitserer disse:

- Museets akademiske medarbejder besad den specialiserede viden, som skulle udformes til et formidlingsprodukt. Denne blev derfor museets primære indholdsudvikler og kobling til spiludviklerfirmaet.
- Relationen til læreren/undervisningskonsulenten var allerede skabt, og begge parter vidste, hvad de kunne forvente.

” Den allerede opbyggede relation til uv-konsulenten muliggjorde, at parterne fra start kunne fokusere på projektets udvikling

- Det ansås som en stor gevinst, hvis uv-konsulenten var tilknyttet hele processen og ikke kun kobledes på til sidst, samt at uv-konsulenten kunne være bindeleddet til kommunens skoler.
- Ved inddragelse af elever og lærere til testforløb sigtedes der efter at få et bedre produkt og at give et ejerskab til processen, og testforløbets form og omfang var udarbejdet med en bevidsthed om lærerens sparsomme tid.
- Tanken var, at projektet videndeles og spredtes bedst, når der satses på alle kommunens skoler.
- Ved at invitere til test på museet var eleverne i de autentiske rammer. Yderligere var det lettere for museet og muligt at få flere igennem ved at invitere skolerne end at besøge hver skole flere gange.

Baggrundene for samarbejdsmodellen var både af praktisk og strategisk karakter. Modellen tillod museet at være hovedudvikler, og lærerne kobledes til projektet ud fra både et kvalitativt og kvantitativt sigte, hvor der med kvalitativ refereres til uv-konsulentens tilknytning og det kvantitative refererer til besøgene af de tyve udskolingsklasser. Den allerede opbyggede relation til uv-konsulenten muliggjorde, at parterne fra start kunne fokusere på projektets udvikling, hvorimod opbygning af nye samarbejdsrelationer kræver tid og opmærksomhed. Modellen adskiller sig fra modeller i andre skole-museumsprojekter, som også er iværksat i lyset af Folkeskolereformen, f.eks. Museet i den åbne skole. Dette projekt er karakteriseret ved at danne nye relationer og sammen udvikle læringsforløb, hvor samme beløb gives til skole og museum for deltagelse. Afhængig af projekters mål og formål kan museer og skoleledere overveje, om der skal udvikles nye samarbejdsrelationer, eller om der skal benyttes allerede etablerede og gode relationer.

Litteraturen omkring tværprofessionelt samarbejde beskæftiger sig med forskellige typer af samarbejde, og der understreges, at de forskellige typer af samarbejde kan noget forskelligt og kræver noget forskelligt af parterne [Højholdt 2013, s. 24]. Flere af disse typer samarbejde fandt sted mellem museet og konsulenten, hvad angår arbejds-

fordeling og roller, som har varieret igennem projektforløbet. Primært tre typer kan ses i samarbejdet om opgaveløsningen:

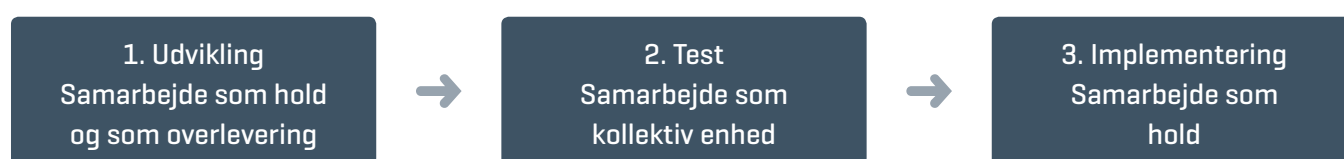
- a) en opgave, hvortil de hver især bidrager med kompetencer nogenlunde samtidigt – f.eks. udarbejdelse af manuskript, lærervejledning, prøveoplæg
- b) en opgave, hvor de bidrager med det samme på samme tid – f.eks. gennemførelse af testdage sammen med elever og lærere
- c) en opgave, som de overleverer til hinanden – f.eks. kommunikation til lærere og skoleleder

Disse typer kan benævnes samarbejde som: a) *et hold*, b) *en kollektiv enhed*, c) *en overlevering* [Højholdt, 2013, s. 25-36]. Hvis samarbejdsperioden overordnet inddeles i tre faser: 1: Udvikling, 2: Test, 3: Implementering, kan man se, at de forskellige typer af samarbejdet varierede afhængig af, hvor i projektforløbet de var. Figur 6 skitserer dette.

Samarbejdet med de øvrige lærere og elever i testfasen kan ses som en overlevering, hvor relationen mellem parterne var forholdsvis kortvarig med en udveksling af informationer.

Status og faglig positionering

En del af rammen for projektets samarbejdsmodel var, at konsulenten arbejdede én dag om ugen på projektet og på museet, og museets akademiske medarbejder arbejdede på projektet og museet på fuld tid. Der er altså ikke tale om en samarbejdsmodel med et ligeværdigt samarbejde hvad angår allokering af arbejdstid. De individuelle arbejdsopgaver i relation til projektet har i nogle tilfælde krævet forskellig arbejdsindsats f.eks. i arbejdet med det faglige indhold til spillet, som museet havde hovedansvaret for. Om samarbejdet eller rollefordelingen fungerer godt handler altså ikke om, hvem der gør mest i projektet, eller om der er en ligelig arbejdsfordeling. Det handler i højere grad om de funktioner

Figur 6. Samarbejdstyper mellem museet og undervisningskonsulenten ved opdeling af projektet i tre faser

og den status, man har i projektet i kraft af sin faglige position. Mellem museet og konsulenten har der været en høj grad af anerkendelse af behovet for hinandens faglighed og kompetencer til projektet. Mellem parterne har der yderligere været en klar dialog og afklaring omkring de forskellige kompetencers bidrag til projektet og rollernes udseende ud fra disse kompetencer og bidrag.

” Om samarbejdet eller rollefordelingen fungerer godt handler altså ikke om, hvem der gør mest i projektet, eller om der er en ligelig arbejdsfordeling. Det handler i højere grad om de funktioner og den status, man har i projektet i kraft af sin faglige position

Læring og gevinster ved samarbejdet

Museet har i processen og samarbejdet med undervisningskonsulenten især fået indsigt i, hvordan skolen arbejder og fungerer. Dette omhandler både konkret udvikling og afvikling af produkt og forløb, der forholder sig til fagenes mål og lærernes hverdag, men også hvordan kommunikationen i skolen fungerer, og hvilken rolle skolelederne spiller f.eks. for lærernes engagement og skoleafdelingens opbakning.

Konsulenten udtaler: ”Det er uden tvivl i de 12 år som lærer den største selvstændige og personlige faglige udvikling.” Denne udvikling bakkes op af skolelederen: ”Jeg vil gå så vidt som til at sige, at x har fået sin motivation tilbage igen - nem det projekt.”

Undersøgelsen viser, at samarbejdet har bygget bro mellem skole og kulturinstitution, hvilke af og til betegnes som to forskellige verdener uden et fælles sprog. For parterne er der ikke kun opnået indsigt i hinandens verdener, men der er også skabt tryk til at kunne agere i dem, og der har fundet en faglig og personlig kompetenceudvikling sted. Gevinsten i form af læring i samarbejdet kan kobles til social læringsteori, hvor læring anses som social deltagelse og en proces, der omhandler at være aktive deltagere i fællesskabers praksisser [Wenger, 2004, s. 14]. Projektet kan ud fra dettes betragtes som et praksisfællesskab. Rapportens pointe bakkes op af

andre undersøgelser på området, f.eks. Sally Thorhauges ph.d., der undersøgte samarbejder mellem museer og gymnasier og konkluderede, at læringspotentialet er stort for både elever og lærere i samarbejdet [Thorhauge, 2014, s. 323].

” Det er uden tvivl i de 12 år som lærer den største selvstændige og personlige faglige udvikling

Lærerne udtrykker, at de har lært noget nyt om et emne ud fra den nye forskning, hvilket de betegner som en udvidelse af deres faglighed og horisont. Samarbejdet med lærerne er i ovenstående karakteriseret som en overlevering, og læringen er begrænset til et enkelt historiefagligt emne i modsætning til læringen hos uv-konsulenten og museets medarbejder, der er indgået i tættere samarbejdstyper. Lærerne er den eneste part i samarbejdet, der kunne have haft en større faglig position, hvilket der i samarbejdsmodellen ikke er valgt. Ved at give en større faglig position kan lærernes udbytte øges, f.eks. evnen til selvstændigt at bruge museumsrummet, men dette kræver også en anden indsats fra museet og lærerne selv, hvorfor disse forskellige samarbejdsmuligheder generelt skal vurderes sammen med en diskussion af projekters formål.

Gevinster for skolelederen og lærernes mulighed for kompetenceudvikling

Nedenstående punkter skitserer, hvad skolelederne ser som gevinster ved at have en lærer tilknyttet som konsulent samt generelt ved skole-museumssamarbejde. Rapporten understreger skoleledernes rolle som vigtig, og man kan stille spørgsmålet, om skoleledernes ”gevinst” står mål med deres betydning for samarbejdet. Spørgsmålet er, om der er tilstrækkeligt incitament for skolelederen til at prioritere samarbejder med kulturinstitutioner? Rapporten påpeger, at hvis det ikke umiddelbart er tilfældet, bliver det for læreren og museet et spørgsmål om at overtale skolelederen, hvilket understreger vedkommendes rolle som døråbner/-lukker endnu tydeligere.

- Opkvalificering og motivering af lærerne - højnelse af kvaliteten af undervisningen
- Læring og dannelse hos eleverne
- Vidensdeling og forøget interesse for kulturinstitutioner blandt lærerne
- Flere klasser ud af huset i regi af den åbne skole

Der mangler med andre ord ideer til, hvordan man bruger undervisningsrummene uden for skolen, og museerne kan her byde ind med at tilbyde lærerne vejledning i, hvordan de udnytter museets potentiale og bliver trygge ved at bruge dets rammer

Gevinsten, i form af at flere klasser kommer ud af huset, er den mest synlige eller nemmest målbare for skolelederen, og den er også nævnt i tidligere afsnit som incitament for skolelederen i det konkrete projekt. For at de øvrige gevinster synliggøres, kræver det i høj grad af skolelederen en dialog med lærerne om deres ønsker og oplevelser i brugen af kulturinstitutioner. En af skolelederne har ud fra uv-konsulentens arbejde erfaret, at "Det spredte ringe blandt x's kollegaer, og x får mulighed for at drøfte det med kollegaer - det giver også øget kvalitet og interesse." Denne gevinst er mindre synlig, men i høj grad langsigtet og væsentlig for skolelederen i form af øget engagement og interesse hos vedkommendes ansatte. Om elevernes respons på forløbet siger lærerne, at eleverne lagde vægt på, at det var en ny måde at anskue museet på, og det var spændende at arbejde på en anderledes måde, hvor de fik muligheden for at sætte deres præg på et undervisningsmateriale. I rapporten ses den øgede interesse og videndeling mellem lærerne, det øgede antal ekskursioner, samt elevernes respons som en styrkelse af relationen mellem museum og skole, hvor både elever og lærere knyttes tættere til kulturinstitutionen.

Et element i Folkeskolereformen er fuld kompetencedækning i undervisningen, hvor kommunerne skal sikre, at kompetencedækningen i folkeskolen løbende øges.³ Kompetencedækningen for faget historie lå i skoleåret 2013/14 på 57,6 pct., og den samlede kompetencedækning på tværs af fag var på 80,4 pct. Målet er et niveau på mindst 85 pct. i 2016 og mindst 90 pct. i 2018. [Rambøll, 2015, s. 3]. Ifølge Rambøll-undersøgelsen af historiefagets lave kompetencedækning har lærerne hverken viden om generelle opkvalificeringstiltag eller selv planer om eller udsigter til efteruddannelse inden for historiefaget. Af de kommunale kompetenceplaner fremgår det, at historie vil komme i fokus om et år eller to, hvorfor situationen for lærerne måske ser anderledes ud om nogle år, men status ser ud til at være, at der indtil videre ikke fokuseres på historiefaget, og skolelederne forventer heller ikke at gennemføre proaktive tiltag for at styrke kompetencedækningen i faget [Rambøll, 2015, s. 25]. Indeværende rapportens blik på gevinster viser, at skolelederne er bevidste om samarbejdets potentiale angående opkvalificering og motivering af lærerne, hvilket også skitseres i Rambøll-undersøgelsen. For at gevinsten og potentialet udnyttes påpeges her nødvendigheden af, at skolelederne omsætter denne bevidsthed til handling og prioriterer samarbejdet. Museerne skal i den forbindelse også være opmærksomme på denne gevinst, da de kan ses

som medspillere til et kompetenceløft og faglig kvalificering af lærerne. Et eksempel kan være, at museer udbyder lærerkurser, der kobler museets rum og genstande med skolens kompetenceområder. En undersøgelse af historiefaget i form af læreres og elevers opfattelser af faget viste, at mange lærere oplever det som svært at tænke museer og i det hele taget lokalområdet som læremiddel og -rum ind i planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen [Knudsen m.fl., 2015, s. 28]. Der mangler med andre ord ideer til, hvordan man bruger undervisningsrummene uden for skolen, og museerne kan her byde ind med at tilbyde lærerne vejledning i, hvordan de udnytter museets potentiale og bliver trygge ved at bruge dets rammer.

Samarbejdsparternes udfordringer, roller og perspektiver på samarbejder

Forrige afsnit tog udgangspunkt i udvalgte temaer, hvor parterne er beskrevet på forskellig vis. Følgende afsnit ser nærmere på parternes udfordringer, roller og perspektiver på samarbejdet.

Ildsjælen i den åbne skole

For både skole og museum er det at finde en *ildsjæl*, dvs. en lærer der har lyst til at engagere sig i projekter over en periode, en udfordring. Uv-konsulenten i dette projekt karakteriseres som en ildsjæl, der med sit engagement har haft væsentlig betydning for projektets succes. Om dette og udfordringen udtaler skolelederen og museets akademiske medarbejder:

Skoleleder2: "Så drejer det sig også om, at finde nogle folk, som brænder for det. Når vi lykkes med projektet på Forsorgsmuseet, så er det jo fordi, der er nogle gode folk med, og fordi vi har en historielærer, som brænder voldsomt for det her. Det tænker jeg bærer rigtig meget. Det er

³ Kompetencedækning: underviserne har enten historie som linjefag, eller efterfølgende tilegnet undervisningskompetence, eller kompetencer svarende til undervisningskompetence.

Lærere i dialog om Forenklede Fælles Mål i forhold til testdag og dilemmaspil.

en udfordring at få de gode folk støttet i det og give dem plads i organisationen til at folde det ud i en tid, hvor vi også presser lærerne med mange arbejdsopgaver. Der ligger prioriteringsopgaver i det, hvilket er en udfordring, men det er også en mulighed til at værdisætte det, som vi synes, er det vigtige.”

Museum: ”Det lyder som kliche, men det er ildsjælen. Problemet er, at lærerne ikke har tid. De kan ikke tage tid ud af skemaet til at komme herved. Der er mange lærere, der ringer og spørger, om vi kan hjælpe med bestemte temaer, men det med at få etableret fast forbindelse kræver, at man har en lærer, som selv har lyst til at komme på museet og være del af det der sker og være opdateret med, hvad vi arbejder med, og det tror jeg er rigtig svært. De bruger os mere fra opgave til opgave, hvilket er en udfordring.”

Lærernes tid og den åbne skole

Lærerne blev i undersøgelsen spurgt om deres syn på samarbejdsmodellen, herunder om de ønskede at have været mere involveret i udviklingen af undervisningsforløbet. Der er med undtagelse af en enkelt lærer ikke interesse i at have været mere involveret i dette projekt. Lærerne omtaler deres egen grad af involvering positivt, hvor tiden er afgørende for

ikke at ønske mere involvering. Konsulentens rolle og bidrag til projektet bliver positivt omtalt af lærerne, og det er ifølge lærerne vigtigt, at der er en lærers blik på og tilknytning til forløb, for at det bedst muligt kan målrettes eleverne. Lærerne viser interesse for at blive involveret i lignende projekter på samme måde som konsulenten, men tid og interesse er afgørende for at prioritere at gå ind i dette. Lærerne var ikke på samme måde som konsulenten frikøbt til at deltage, og udtalelserne antyder, at det kan være nødvendigt, for at lærerne engagerer sig i projekter, der kræver mere end den fastsatte forberedelses- og undervisningstid. Frikøb er dog ikke alene en garanti for at læreren engagerer sig, da det samlet set ikke ændrer på lærerens tid og mange opgaver. Om det at involvere sig siger en lærer:

”Jo i andre projekter, men det kræver også bare meget tid, og vi har en stram tidsplan, hvis vi skal nå igennem alt det vi skal, så jeg kan ikke se, hvordan vi kan være mere inde over. I forvejen var det nok at hive tre timer ud til det. Jeg er ikke sikker på, at jeg ville have været inde over, hvis der skulle lægges mere tid i det.”

Det understreger også, hvilken udfordring skolelederen og museet står med, når det handler om at finde og bevare ildsjælen. Hvis et engagement ikke eksisterer eller udvikles

hos læreren, som følge af at vedkommende føler sig tidspresset, er der mindre mulighed for at skole og museum mødes i et frugtbart samarbejde, selv om der er tale om frikøb. Rapportens pointe er sammenfaldende med undersøgelser af det svenske tiltag "Skapande Skola", som kan sammenlignes med vores "åben skole-koncept". I Skapanda Skola udtrykker lærerne tillid til kvaliteten af museernes forløb, og lærerne har ikke interesse i at udvikle og påvirke forløbene. Tid nævnes som den hyppigste faktor til dette (Grut, 2014, s. 74).

” I forvejen var det nok at hive tre timer ud til det. Jeg er ikke sikker på, at jeg ville have været inde over, hvis der skulle lægges mere tid i det

Lærerens tid er både af lærerne selv, skoleleder og museet i ovenstående nævnt som en udfordring. Uv-konsulentens udsagn om udfordringer er enslydende: "Udfordringen er nok arbejdstidslov 409, den kan dræbe lysten til at engagere sig." Man kan stille spørgsmålet, om lysten til at engagere sig i højere grad var der før arbejdstidsloven, men rapporten påpeger, at den åbne skole har skabt et øget fokus på samarbejder, og dens krav om at engagere sig i omverdenen kræver en interesse og tilrettelæggelse fra lærerens side. På den måde indeholder Folkeskolereformen i form af den åbne skole et aspekt, som i ringe grad harmonerer med lærernes nye arbejdstidsvilkår, hvilket er en udfordring, som både ledelses- og forvaltningsniveauet skal være opmærksomme på.

Skolelederens rolle og opbakning

Folkeskolereformen har i høj grad ændret skolelederens rolle og ansvar, eftersom der stilles højere krav til ledelse generelt og i forhold til lærernes tid og opgaver. Ud fra undersøgelsen ser skolelederne deres rolle ud fra både et eksternt og internt sigte, hvor de ønsker at:

- Være med til at skabe gode relationer ved indgåelse af aftaler
- Bakke op om initiativerne ved:
 - rent praktisk at sørge for at det prioriteres i skemalægningen og ved tildeling af vikardækning
 - at give den enkelte lærer anerkendelse i forhold til, at de bringer mere kvalitet ind i det, og det har effekter på den lange bane

Skolelederen repræsenterer skolen og kan ved tilstedeværelse og dialog med samarbejdspartner være med til at skabe gode relationer, hvilket skolelederen i projektet gjorde med både museet og skolechefen. I denne rolle nævner skolelederen dog en udfordring ved, at dialogen og projektet ikke foregår på skolen, da lederen ikke på samme måde har mulighed for dialog og for at danne sig et overblik. Internt kan skolelederen bakke op om initiativet og *ildsjælen* ved at prioritere lærerens tid til det men også gennem en generel positiv italesættelse af deltagelse i eksterne aktiviteter, hvilket den ene skoleleder beskriver: "Det, at vi prioriterer i skemalægningen, at der skal være plads til disse ting,[...] det er jo en opbakning, og det, at vi værdisætter det som skole og viser, at vi vil det. Jeg tror også, at det er vigtigt for den enkelte lærer at få anerkendelse ind i, at man faktisk bringer mere kvalitet ind i det her. Det har effekter på den lange bane, som er vigtige at holde fast i."

Hovedparten af lærerne har i forbindelse med testdagen ikke inddraget ledelsen i spørgsmålet om at deltage, da tidsforbruget til dette ikke har givet anledning til at "søge godkendelse." Alligevel giver alle lærerne udtryk for, at opbakning fra ledelsen er vigtigt for deres valg om at deltage, hvad enten det er korte forløb eller større projekter.

En af gevinsterne ved samarbejdet er ifølge skolelederne en øget interesse blandt lærerne, som følge af at en af deres kolleger engagerer sig. Dette bakkes op af resultaterne fra Rambøll-undersøgelsen, hvor skolelederne giver udtryk for, at det er befordrende for lærernes motivation, at skolen har en lærer, som er ildsjæl på området og kan agere faglig drivkraft for faget, hvor "ildsjæleeffekten" eller fraværet af samme kan have betydning for, om historiefaget trives på skolen (Rambøll, 2015, s. 23). En pointe i rapporten her er, at skolelederne kan arbejde på at skabe og bibeholde ildsjælene, da lærerne igennem skoleledelsen får anerkendelse, for det de laver internt og eksternt. Undersøgelsen viser, at skolelederne er bevidste om den både eksterne og interne rolle, hvilket tegner positivt for muligheder for etablering og afvikling af skole-museumssamarbejder, men det påpeges, at skolelederne også skal være opmærksomme på det i deres kommunikation og signaler til lærerne.

” En pointe i rapporten her er, at skolelederne kan arbejde på at skabe og bibeholde ildsjælene, da lærerne igennem skoleledelsen får anerkendelse, for det de laver internt og eksternt

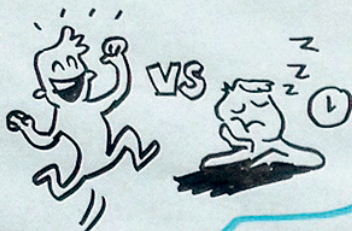
HVORFOR ARBEJDE MED DEN ÅBNE SKOLE?

VI TRÆNGER TIL
DET KOMMUNALE
PERSPEKTIV

IKKE BARE
NATIONALT
FOKUS

I SKAL VILLE BOOSTE
& DET SKAL VIRKE
... ELLERS BLIVER DET
DANMARKS LÆNGSTE
SVEDER!

VI HAR BRUG FOR
DYNAMISK HOLDDDELING,
DISCIPLIN & MOTIVATION.

STØRSTE FARE:
VANER + HVERDAG

MEN VI
PLEJER?...

DET ER ALLES SKYLD
AT SKOLEN ER
15 ÅR BAGUD!

HVAD SKER
DER RIGTIGT?

SKOLEN HAR BRUG
FOR ENGAGEMENTET
FRA VIRKELIGHEDEN

DET SKAL SKE NU!
-VI ER **FOR** GODE TIV AT VENTE...
ELEVERNE VENTER IKKE

HVIS MAN VIL DET,
SÅ KAN MAN DET!
... JEG SER SPÆNDENDE
PROJEKTER...

VI HAR FÅET SKABT EN
KULTUR, HVOR VI SIGER NOGET
& GØR NOGET ANDET

JACOB FUGLSANG
UDDANNELSESREDAKTØR,
POLITIKEN

Del af "tegningsresume"
produceret under
kommunalt arrangement
om den åbne skole i
Svendborg.

Aftaler og forventninger om finansiering

Både museets medarbejder og uv-konsulent nævner samarbejdet med kommunen om helt konkret at aftale timer og finde en finansieringsmodel til konsulenten som den største udfordring i processen. Museet beskriver, at: "Det sværeste har helt klart været at finde en finansieringsmodel til x. Vi havde allerede, da vi skrev ansøgningen, svært ved at få et svar på, hvor mange timer vi kunne få, og hvor stort et beløb kommunen ville stille til rådighed. Det var frustration helt ind i begyndelsen af projektopstart." Kommunen gav tilsagn om finansiering til udfærdigelse af ansøgning, men en konkret aftale kom først på plads tre måneder senere ved projektopstart.

Kommunens rolle

Kommunens rolle var vigtig i projektet, og den er generelt vigtig mht. medfinansiering og videndeling, hvilket overordnet set har stor betydning for imødekomme af ansøgninger og realisering af projekter. Yderligere har kommunens deltagelse en stor signalværdi, hvorfor en klar kommunikation og udmeldelse fra kommunen skaber bedre vilkår for projekternes afvikling.

Skolerne har som udgangspunkt ansvaret for udfoldelsen af den åbne skole, og det er op til den enkelte skoleledelse at beslutte, hvordan samarbejdet med de eksterne aktører udmøntes i praksis. Skolelederne blev i undersøgelsen spurgt om deres syn på kommunens rolle i udfoldelsen af den åbne skole. Overordnet ser skolelederne gerne, at kommunen i højere grad understøtter de enkelte skolers arbejde med den

åbne skole, og de har et ønske om mere kommunalt ansvar med indgåelse af kommunale åben-skoleaftaler. Dette ønske og behov fra skolelederne ses også i KL's rapport om den åbne skole, hvori KL anbefaler kommunerne at understøtte skolerne og samtidig tage stilling til opgavefordelingen mellem kommune og skole ud fra enten en central, kombineret, eller mere decentral model (KL-rapport, 2015, s. 16), hvilket denne rapport resultater bakker op om.

Ifølge skolelederne har kommunen yderligere en rolle i at understøtte, at der skal være mulighed for at få gavn af samarbejdsaftaler, uanset hvor skolen ligger. Skolelederen nævner: "Og så tænker jeg, at der måske ligger en kommunal opgave i at forholde sig til den transportproblematik [...] så det ikke er afhængigt af, om man går på en skole, der ligger langt væk eller en skole, hvor man kan gå til det meste." Mange skoler er udfordret mht. transport, når undervisningen tages ud af klasselokalet, men da det er den enkelte skole, der har ansvaret for den overordnede planlægning og økonomi, kan skolelederen ikke forvente, at kommunen varetager dette ansvar, medmindre, der er lavet klar aftale om dette. Skolelederen har også mulighed for at få udgiften dækket til en konkret transportudgift, når der samarbejdes og søges midler sammen med en kulturinstitution. Skolelederens ansvar og rolle understreges her som den, der går i dialog med kommunen omkring, hvordan kommunen kan understøtte skolen.

Finansiering af undervisningen

Inden for museumsundervisning debatteres emnet vedrørende betaling af forløb kontra gratis forløb ofte. Udviklingsprojekter har tit karakteren af at være gratis til de deltagende skoler eller den første tid, hvorefter udviklingsmidlerne slipper op og forløbene pålægges gebyrer. Skolelederne kan udnytte disse forskellige former for tilbud, men som skolelederen selv påpeger, kan de ikke forvente, at gratis undervisning stilles til rådighed for dem:

"Vi kan ikke forvente, at andre kommer ind og finansierer den undervisning. Vi er også nødt til at være indstillet på at skulle bidrage, hvis vi vil have nogen udefra til at lave noget undervisning, så må vi enten betale noget løn eller byde ind med nogle faciliteter. Det er et parameter i det, og derfor er vi naturligvis også nødt til at tænke os om i forhold til, hvilke projekter vi går ind i."

Citatet viser også bevidstheden om en prioriteringsopgave for skolelederen, hvori der ligger et stort arbejde med at vurdere, hvilke initiativer man skal iværksætte. Med skolere-

formen er der kommet flere muligheder for skolerne, når det handler om at søge midler til både interne projekter og projekter med eksterne samarbejdsparter. Kulturinstitutioner er vant til at søge eksterne projektmidler, hvilket skolerne ikke er i samme grad. For at skoler kan drage nytte af disse mulige midler, kræver det, at skolen er opmærksom på at udvikle en kultur omkring det at ansøge om midler.

”

Kulturinstitutioner er vant til at søge eksterne projektmidler, hvilket skolerne ikke er i samme grad. For at skoler kan drage nytte af disse mulige midler, kræver det, at skolen er opmærksom på at udvikle en kultur omkring det at ansøge om midler

Lærerens rolle og brug af alternative undervisningsmiljøer

Læreren kan under besøg på eksterne formidlingssteder påtage sig forskellige roller. Undersøgelsen viser, at lærerne gerne ser sig selv som deltagende på en måde, hvor de kan stille spørgsmål og samtidig observere eleverne arbejde og generelt sørge for, at de opfører sig ordentligt, men hvor det primært er museumsformidlerne, der gennemfører undervisningen. I det konkrete projekt varetog både uv-konsulent og museets medarbejder undervisningen. Lærerne ser positivt på, at der er nogle, der tager over og arbejder med eleverne, og flere nævner, at et af formålene også er at møde fagpersoner med større viden på et område. Trine Hyllested har i sin ph.d. karakteriseret forskellige lærerroller under besøg ved eksterne formidlingssteder: Praktiske medarbejdere, Lov- og ordensmedarbejdere, Sociale samværspartnere, Turister, Faglig facilitator af læreprocesser (Hyllested, 2007, 31). I forhold til disse kategorier påtog lærerne sig under forløbet på Danmarks Forsorgsmuseum især rollerne som sociale samværspartnere og lov- og ordensmedarbejdere.

Enkelte lærere var interesserede i at få lidt mere ansvar i formidlingen eller arbejde med eleverne under ture til eksterne formidlingssteder. Lærernes tid er tidligere belyst som en udfordring, men denne interesse hos nogle lærere indeholder et potentiale. Hvis læreren i højere grad træder

ind i det faglige, har læreren mulighed for at blive fortrolig med at bruge institutionen som læringsrum. Hvis læreren derimod står i baggrunden og ikke deltager aktivt under besøg på eksterne læringsmiljøer, bliver læreren højst sandsynlig ikke fortrolig med stedet. Det er generelt lærerens ansvar at koble arbejdet på skolen med forløbet både før og efter besøget. Denne opgave er vigtigt for mødet mellem skole og kulturinstitution, så forløbet ikke bliver en afkoblet del af skoleundervisningen. Ved at læreren inddrages til en vis grad på institutionen og får en større faglig position, sker denne kobling mere naturligt. De tidligere nævnte lærerkurser på museerne vil også kunne ruste lærerne til selvstændigt at kunne bruge institutionerne som alternative læringsrum.

Ønske om formelle samarbejdsaftaler og synlige tilbud

Der er stor interesse blandt lærerne for mere formaliserede aftaler imellem institutionerne, idet de mener, at det vil skabe en større bevidsthed om museets tilbud og mulighed for dialog om, hvad de hver især kan forvente og kan tilbyde hinanden, samt at det vil gøre valget af tilbud mindre tilfældigt. Lærernes fokus på dette understreger skolelederens betydning mht. både indgåelse af og lærernes engagement inden for aftalerne. Om samarbejdsaftaler udtaler to af lærerne:

L1. "Det ville være rigtig godt, og så kunne man have en repræsentant fra hver af skolerne, der f.eks. en eller to gange om året holdt nogle møder med museet, og hvor man udvekslede ideer og ønsker og fik skrevet noget ned, hvad vi hver især forventer af hinanden og har af ressourcer og kan tilbyde hinanden – bare der er en eller anden form for dialog."

L6. "Rigtig fint hvis det kunne være mere formelt. Nogle gange, når man sidder og laver sin årsplan, så kører man jo derudaf, og man bruger de forskellige fagportaler og får øje på noget 'nåårh ja, det der kunne man også', og med det mener jeg bare, at det nogle gange er tilfældighederne, der gør, at man kommer derhen."

I dag søger lærere inspiration og materialer mange forskellige steder, og en samarbejdsaftale kræver, at der er bevidsthed om dens eksistens, og at den bruges som et dynamisk værktøj til at nå institutionernes mål, hvilket aftalens parter har et ansvar for at varetage. En hjælp til dette kan være De pædagogiske læringscentre på skolerne, der skal støtte skolens samarbejde med idræts-, kultur- og foreningslivet.⁴ Her kan lærerne søge information og sparring. Ligeledes kan museerne i forhold til undervisningsmidler og aktiviteter være opmærksomme på Center for Undervisningsmidler [CFU] og forlag, der har direkte kommunikationsveje til lærerne.

⁴ Om DPL <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Laering-og-laeringsmiljoe/Paedagogisk-Laeringscenter>

Opsummering

Samarbejdsmodellen for projekt "Fattiggård eller fjendeland" på Danmarks Forsorgsmuseum muliggjorde en både kvalitativ og kvantitativ udfoldelse af den åbne skole mht. samarbejde med lærere og elever samt et samarbejde med skoleleder og den kommunale skoleafdeling. Det tværprofessionelle samarbejde har været et middel til at kvalificere praksis – undervisning til udskolingselever, og samarbejdet mellem institutioner har bidraget til opnåelse af begge institutioners mål, herunder skolens krav om den åbne skole og museets krav om kulturarvsformidling. Undersøgelsen har set på samarbejdet i form af dets proces og relationer, hvor resultaterne peger på tydelighed og tilstedeværelse af kommunikation, roller, gevinster og engagement som væsentlige faktorer for, at der skabes et frugtbart samarbejde.

At kommunikationen er vigtig, er en tilbagevendende konklusion, når tværprofessionelt samarbejde analyseres. Ikke desto mindre er det væsentligt at påpege, da det er noget, som projektets aktører skal tage seriøst og planlægge. Undersøgelsen viser, at parterne i projektet har haft forskellige strategiske overvejelser over kommunikationsgange og præsentation af argumenter i forhold til, hvilken effekt det ville have på de øvrige parter modtagelse af og imødekommenhed over for projektet. Skolelederen har haft stor betydning for samarbejdet, og skoleledere kan generelt i form af deres position med et stort ledelsesansvar og direkte kontakt til både lærere og forvaltning være med til at inspirere, skabe og optimere initiativer. Lærerne er fra skolens side centrale for den åbne skole og i samarbejder, og ledelsens opbakning er vigtig for dem, men samtidig eksisterer en kultur blandt lærerne med en forudindtaget holdning til initiativer fra forvaltningsniveau. Dette kan skabe udfordringer for både kulturinstitutionen i forhold til at komme ud med deres initiativer, for skolelederen med henblik på at formidle og lede opgaver og for lærerne selv omkring at modtage interessante tiltag.

Der skal være gevinster og incitamenter for alle parter til at

tage del i projektet på de forskellige vilkår, som et samarbejde kan have. I det konkrete samarbejde har der været et udbytte på både person- og institutionelt plan af det konkrete samarbejde. Det er f.eks. i form af; et stort læringsudbytte hos uv-konsulent og museets medarbejder, hvor museet overordnet fik tilført kompetencer, som det ikke havde i forvejen; en øget vidensdeling og interesse hos lærerne; en opfyldelse af den åbne skole ved at tyve udskolingsklasser kom ud af huset samt gennem et udvidet samarbejde mellem skole og museum. Nogle gevinster kan være umiddelbart svære at måle, og de skal italesættes forinden i en dialog om parternes forskellige motivationsfaktorer. I projektet havde uv-konsulent overvejelser om, hvordan projektet kunne "sælges" til skolelederen, hvilket viser en skrøbelighed ved samarbejdsprojekter, hvor målbare ting som antal klasser ud af skolen kan blive afgørende for lederens tilsagn frem for de langsigtede men mindre målbare gevinster.

Litteratur og henvisninger

- Bakka, J. F. og Fivelsdal, Egil: Organisationsteori: Struktur, kultur, processer, 2010, Handelshøjskolens Forlag
- Brinkmann, Svend: Det kvalitative interview, 2014, Hans Reitzels Forlag
- Carlsen, Dorthe: Learning Museum. Evalueringsrapport, 2014, Videncenter for almen pædagogik og formidling, UC Sjælland
- EVA - Danmarks Evalueringsinstitut: Undersøgelse af læreres og forældres forståelse af forenklede Fælles Mål, 2015, Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk
- Folkeskoleloven, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=176327>, [4.1.2016]
- Hyllested, Trine Elisabeth: Underholdning eller undervisning? Naturfaglige ekskursioner til eksterne læringsmiljøer i hele skoleforløbet, 2009, Dafolo Forlag
- Hyllested, Trine Elisabeth: Når skolen tages ud af skolen, i MONA - Matematik- og Naturfagsdidaktik - tidsskrift for undervisere, forskere og formidlere, 2007, nr. 4
- Højholt, Andy: Tværprofessionelt samarbejde - I teori og praksis, 2013, Hans Reitzels Forlag
- KL-rapport: Læring i Den åbne skole, juni 2015: http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_65002/cf_202/Den_-bne_skole.PDF [7.1.2016]
- KL-katalog: Inspiration om Den åbne skole juni 2015. http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_65002/cf_202/Den_-bne_skole.PDF [7.1.2016]
- Kvale, Steinar, Interview: en introduktion til det kvalitative forskningsinterview, 1997, Hans Reitzels Forlag
- Knudsen, Heidi Eskelund og Poulsen, Jens Aage m.fl.: Historiefaget i fokus - dokumentationsindsatsen, 2015, HistorieLab
- Lauvås, Kirsti og Lauvås, Per: Tværfagligt samarbejde: perspektiv og strategi, 2006, Klim
- Grut, Sara, m.fl.: En omtolkad kultursatsning. Museerne och skapande skola, 2014, Jamtli Förlag
- Nielsen, Anders Peter, m.fl.: Forenklede Fælles Mål i historie - en håndsrækning, 2015, HistorieLab
- Om DPL <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Laering-og-laeringsmiljoe/Paedagogisk-Laeringscenter> [7.1.2011]
- Rambøll, Undersøgelse af årsager til lav kompetencedækning i historiefaget, rapport af Rambøll Management Consulting for HistorieLab - Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling, 2015
- Thorhaug, Sally: Interface learning - New goals for museum and upper secondary school collaboration, Ph.d dissertation, 2014, The department of Aesthetics and Communication, Aarhus University & The Danish Industrial Museum
- Tiltag i 2014 og 2015 i København Kommune: <https://aabenskole.kk.dk/artikel/om-%C3%A5ben-skole> [10.1.2015]
- UVM, Den åbne skole, Undersøgelse af Deloitte. <http://www.uvm.dk/~media/UVM/Filer/Folkeskolereformhjemmeside/2014/Marts/140304%20Inspirationskatalog%20om%20den%20aabne%20skole.pdf> [7.1.2016]
- Wenger, Etienne: Praksisfællesskaber: læring, mening og identitet, 2004, Hans Reitzels Forlag
- Ørngren, Rikke og Levinsen, Karin Twedell: Evalueringsrapport. E-museum: evaluering af digitale undervisningsmaterialer, 2009, Danmarks Pædagogiske Universitet, Emdrup

Bilag

Undersøgelsens praktiske og teoretiske tilgang

I projektets samarbejdsmodel har de forskellige parter haft forskellige roller og på forskellig vis både sammen og hver for sig bidraget til dets gennemførelse og succes. Følgforskningen har fulgt de forskellige parter og haft fokus på, hvordan der er blevet samarbejdet og kommunikeret mellem disse. Rapporten er praksisorienteret, men undervejs bruges begreber fra og referencer til organisations- og samarbejdsteori. Institutionernes forskellighed, samt at det er et samarbejde mellem folk med forskellig uddannelse og profession, er baggrund for dette.

Institutioner som skoler og museer ansues med inspiration fra organisationsteorien som forskellige organisationer med forskellig udformning, strategi, mål og midler. Institutionerne har forskellige organisationskulturer, men fælles for dem er, at denne kultur udvikles i et samspil mellem interne og eksterne faktorer [Bakka & Fivelsdal, 2010, s. 163]. Folkeskolereformen anses her som en faktor, der påvirker begge institutioner og deres handlinger, da reformens punkter kan bidrage til, at institutionernes målsætninger på forskellig vis kan opfyldes gennem samarbejde.

Begrebet tværfagligt samarbejde er historisk set det begreb, som anvendes om samarbejdet på tværs af faggrupper og vidensområder. Rapporten anvender det nyere begreb *tværprofessionelt samarbejde*, da begrebet forsøger at indfange betydningen af, at man som professionel er socialiseret til en særlig måde at virke og være på, og man forstår sin relation til andre professionelle herudfra [Højholdt, 2013, s. 55], hvilket er relevant i.f.t. rapportens behandling af roller og kommunikation i projektet.

Tværprofessionelt samarbejde kan ikke være et mål i sig selv, og det er en blandt mange metoder til at kvalificere praksis. På Danmarks Forsorgsmuseum har målet været at udvikle et godt undervisningsmateriale, hvor samarbejde mellem forskellige fagligheder har været metoden til at opnå dette [Højholdt, 2013, s. 12]. I begrebet tværprofessionelt samarbejde ligger ifølge Gill og Ling to varianter: interprofessionalitet og intraprofessionalitet [Lauvås, 2006, s. 45]. I førstnævnte er det repræsentanter fra forskellige professioner, der samarbejder, og i sidstnævnte er det medlemmer inden for en ensartet professionel gruppe, der samarbejder. Om dette skriver Lauvås: "Det er det interprofessionelle samarbejde, der er virkelig vanskeligt at få succes med, og samtidig er det her, de virkelig store gevinster

ligger, forudsat, altså, at man får det til at lykkes" [2006, s. 46]. På Danmarks Forsorgsmuseum har interprofessionelt samarbejde fundet sted, og selv om det gennem rapporten vil blive benævnt som tværprofessionelt, så er denne skelnen relevant i forhold til, hvilken gevinst og værdi der er af samarbejdet mellem museet og undervisningskonsulenten.

Undersøgelsens metode

Følgforskningen baserer sig på et kvalitativt casestudie, hvor processen i det konkrete samarbejde er fulgt parallelt med projektets udvikling i form af kvalitative forskningsmetoder: observation, semistruktureret interviews og lydoptagelser. To af projektets nøglepersoner, undervisningskonsulenten og museets akademiske medarbejder, har yderligere leveret logbogsnotater og refleksioner fra udviklingsfase og tidspunkt, hvor projektet blev kommunikeret ud til kommunens skoler og lærere.

Valget af kvalitativ metode er ud fra ønsket om at undersøge projektets relationer og proces løbende, herunder især samarbejdspartnerne roller, motiver og motivationer i projektet. Interviewene fungerer som primære data for nærværende rapport. Dele af den indsamlede empiri i form af f.eks. observationer, mødereferater og logbøger har bidraget med en indsigt og erfaringer, der er blevet brugt i udarbejdelsen af undersøgelsens interviewguides.

Nøglepersoner i undersøgelsen

Projektets og undersøgelsens nøglepersoner har været:

- Museet i form af museumsinspektør og akademisk medarbejder.
- Lærer tilknyttet som undervisningskonsulent på museet.
- To skoleledere på skoler i Svendborg. Det er undervisningskonsulentens hhv. tidligere og nuværende skoleleder, hvoraf den tidligere var leder under indgåelse af indledende aftaler med kommunen og museet og den anden har været skoleleder under hele projektperioden.
- Tolv lærere fra fem af kommunens folkeskoler. Lærerne har samlet deltaget med tyve udskolingsklasser.
- Skolechefen for Svendborg Kommunes skoleafdeling.

Der er udført interviews med hovedparten af disse nøglepersoner, primært museets akademiske medarbejder, under-

visningskonsulent, lærere og skoleledere. Skolechefen er i undersøgelsen betegnet som nøgleperson, idet kommunen har en fremtrædende rolle i udfoldelsen af den åbne skole. Det har dog ikke været muligt at få en interviewaftale i stand på trods af, at vedkommende oprindeligt gav tilsagn om deltagelse. Ved fravær af kommunens syn på den åbne skole og det konkrete samarbejde gøres opmærksom på, at kommunens rolle belyses ud fra de øvrige nøglepersoners udsagn. Skolechefen er skriftligt gjort opmærksom på dette. Ovenstående figur er KL's og Undervisningsministeriets skitsering af aktørerne i den åbne skole, hvoraf hovedparten indgår i denne undersøgelse [UVM, 2014, s. 9].

Undersøgelsesområder

Perspektivet fra både lærere, skoleledere og museum har været basis for rapportens design og undersøgelsesområder. Udgangspunktet for interviewsamtalerne var tematiske områder udmøntet i en række spørgsmål omkring:

- Opstart af samarbejdet og indledende kontakt med museum/skole/kommune
- Rammerne for samarbejdet
- Afvikling af samarbejdet
- Produkt og læring i samarbejdet
- Den åbne skole og målstyret undervisning
- Perspektiver for videre samarbejde
- Ledelse og kommune

